

บทความวิจัย

ศึกษาการเกิดสำนึกคิดของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์สู่แนวทางสายกลางในการวินิจฉัย

มิตร ดาราฉาย*, มะรอนิง สาลेमิง*

*นักศึกษาปริญญาเอกสาขาอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ประจำวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นมาและแนวทางฟิกข์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ(Qualitative Research) ในรูปแบบการวิจัยเอกสาร (Document Research) จากตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้องประกอบการบรรยายเชิงพรรณนา

จากการศึกษาพบว่า อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้ทำการศึกษาวิชาการโดยเริ่มจากการศึกษาอัลกุรอาน บทกวี และวรรณกรรมอาหรับ แล้วจึงเข้าสู่การศึกษาวิชาศาสนาบัญญัติ(ฟิกข์)โดยเริ่มจากการศึกษาวิชาฟิกข์ และแนววินิจฉัยทางฟิกข์ ตามแนวทางอะฮ์ลุลนิกายหรืออะฮ์ลุลฮะดีษกับอัลอิมามมาลิกเป็นระยะเวลา 16 ปี หลังจากนั้นท่านได้ทำการศึกษาวิชาฟิกข์และแนววินิจฉัยทางฟิกข์ ตามแนวทางของอะฮ์ลุลอากลัยหรืออะฮ์ลุลเราะยกับอัลอิมามมุฮัมมัด บิน อัลฮะสัน อัชชัยบานีย์ ซึ่งเป็นลูกศิษย์ของอัลอิมามอบูฮะนีฟะฮ์ เมื่อท่านได้ศึกษาวิชาฟิกข์และแนววินิจฉัยทางฟิกข์จากทั้งสองแนวทาง ท่านจึงมีแนวทางการวินิจฉัยทางฟิกข์ที่เป็นทางสายกลางที่ผสมผสานจุดเด่นของแนวทางทั้งสอง ทำให้มัซฮับของท่านโดดเด่นและได้รับการยอมรับอย่างแพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

คำสำคัญ: อิมามอัชชาฟีอีย์,แนวทางสายกลาง,อะฮ์ลุลฮะดีษ,อะฮ์ลุลเราะย

RESEARCH

The study of Shafi'i School of Thought to Middle Path in Ijtihad.

Mit Darachai*, Maraning Salaming**

**Doctor candidate, Department of Islamic studies, Prince of Songkhla University, Pattani Campus*

***Asst. Prof. Dr. Islamic Studies, Prince of Songkhla University, Pattani Campus*

Abstract

The objective of this article is to study the background and the way of figuring the Imam Ashshafi'i. Using qualitative research methods in the form of document research from research textbooks, theses, articles and related documents. Coupled with a descriptive narrative on the approach of the fiqh of the Mashab Shafi'i.

The findings are, Imam Shafi'i started to studied from Al-Quran, poetries, and local literatures, then he studied Fiqh and judgment as Alul – Naql or ahlul –Hadith approach with Imam malik around 16 years. Then he studies Fiqh and judgment as Ahlul-Aql or Ahlul-Ra'ju with Imam Muhammad Bin Al-Hasan Al-Shaybani, Imam abu Hanifah's student. Further he combined special advantage form both approach to be his approach, which is moderate practice. Therefore, his approach is distinguished and acceptable until present time.

Keywords: Imam Shafi'i Moderate Practice

บทนำ

การวินิจฉัยตัวบทเพื่อตีความคัมภีร์อัลกุรอาน อัลฮะดีษ และตังกีฎ(ฮุกม)ให้กับหลักศาสนบัญญัติของศาสนาอิสลามนั้นมีวิธีการกระทำหลายแนวทาง บางแนวทางใช้วิธีการที่ให้ความสำคัญกับตัวบท บางแนวทางให้ความสำคัญกับความหมาย บางแนวทางเน้นเจตนารมณ์หรือนัยของตัวบท บางแนวทางให้ความสำคัญกับนโยบายหลักของศาสนาที่มุ่งให้ความสะดวกและรองรับผลประโยชน์ของมหาชน บางแนวทางเน้นการเข้มงวด และ บางแนวทางเน้นการผ่อนปรน เป็นต้น วิธีการวินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นในเวลาต่อมาได้ถูกรู้จักกันในนาม “มัซฮับ” ซึ่งแปลว่าแนวทางนั่นเอง

ก่อนยุคอัลอิมามอัชชาฟีอียีนั้น แนวทางการวินิจฉัยทางกฎหมายอิสลามมีสองแนวทางหลัก คือ แนวทางอะฮ์ลุลฮะดีษ กับอะฮ์ลุลเราะยฺ ทั้งสองแนวทางนี้มีลักษณะการวินิจฉัยเฉพาะที่แตกต่างกัน กล่าวคือ แนวทางอะฮ์ลุลฮะดีษจะใช้ตัวบทเป็นหลักในการวินิจฉัย ในขณะที่แนวทางอะฮ์ลุลเราะยฺจะให้ความสำคัญเข้ามาอธิบายตัวบท ซึ่งจากความแตกต่างของทั้งสองแนวทางนี้จึงทำให้การวินิจฉัยประเด็นปัญหาทางฟิกฮ์ของทั้งสองแนวทางมีความแตกต่างกัน อัลอิมามอัชชาฟีอียได้ศึกษาแนวการวินิจฉัยปัญหาทางฟิกฮ์ตามแนวทางทั้งสองมาจากคณาจารย์ที่มีความชำนาญในแนวทางทั้งสองอย่างจริงจัง ทำให้ท่านสามารถนำเอาจุดเด่นของทั้งสองแนวทางมาเป็นแนวทางเฉพาะของท่าน โดยท่านได้เริ่มต้นนำแนวทางการวินิจฉัยประเด็นปัญหาทางฟิกฮ์ทั้งสองมาแต่งตำราที่เป็นแนวทางเฉพาะ ซึ่งเริ่มจากการแต่งตำราอุศูลุลฟิกฮ์ที่เป็นตำราเล่มแรกของท่าน ชื่อ “อรรถิสาละฮ” ตามคำขอร้องจากอับดุลเราะฮมาน บิน มะฮฺดี โดยในตำราเล่มนี้ ท่านได้เน้นการเขียนความหมายของกุรอาน สายรายงานที่ถูกตอบรับ มติของปวงประชาญ์ที่ใช้เป็นหลักฐาน การอธิบายนาสิก มัสนูค ในกุรอานและสุนนะฮ์ และท่านยังได้แต่งตำราทางฟิกฮ์อีกเล่มหนึ่งชื่อ “อัลฮุญญะฮ” หลังจากนั้นท่านจึงเดินทางเข้าไปในอียิปต์เพื่อความเป็นอิสระในการขับเคลื่อนงานวิชาการและทำให้มัซฮับของท่านเป็นที่แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาชีวประวัติการศึกษา การเดินทางของอัลอิมามอัชชาฟีอีย
2. ความเป็นมาและแนวทางฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Document Research) โดยใช้ข้อมูลชั้นทุติยภูมิ จากตำรา งานวิจัย วิทยานิพนธ์ บทความ และเอกสารต่างๆที่เกี่ยวข้อง โดยใช้วิธีการเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ประกอบกับการบรรยายเชิงพรรณนาในประเด็นความเป็นมาและแนวทางฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย

ผลการวิจัย

1. ประวัติการศึกษาของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์เติบโตในสภาพที่เป็นเด็กกำพร้า โดยมีแม่เป็นคนคอยดูแลเอาใจใส่ เมื่อถึงวัยที่ต้องได้รับการศึกษามารดาส่งไปหาครูสอนอัลกุรอาน โดยที่ครอบครัวไม่สามารถที่จะหาค่าใช้จ่ายในการส่งลูกเรียน ทำให้ครูบางท่านอาจเพิกเฉย และไม่เอาใจใส่ แต่ชีวิตของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ได้รับโอกาสจากครูผู้สอน ในทุกครั้งที่เรียน ได้ท่องจำ อัลอิมามจะทำการสอนเด็กในสิ่งที่ท่านได้ท่องจำหลังจากครูได้ลูกจากที่นั่งสอนแล้วทุกครั้งจากการสอนเด็ก ๆ นี้ ครูสอนอัลกุรอานเห็นว่าพอเพียงแล้วอัลอิมามอัชชาฟีอีย์จึงไม่ถูกเก็บค่าเล่าเรียน ทำให้ท่านได้สอนเด็ก ๆ อย่างต่อเนื่องแทนค่าเล่าเรียน จึงทำให้ท่านสามารถท่องจำอัลกุรอานในขณะที่ท่านมีอายุเพียง 7 ขวบเท่านั้น (Muhammad Ibrahim al-Hufnawiy.2011:121)

ชีวิตการเรียนของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์เริ่มจากการเรียนอัลกุรอานและท่องจำ และท่านจะเข้ามัสยิดอย่างสม่ำเสมอ เพื่อที่จะเข้านั่งร่วมวงกับบรรดานักปราชญ์เพื่อรับฟังฮะดีษ และการตอบปัญหาต่างๆ โดยท่านได้เริ่มเรียนพร้อมท่องจำซึ่งมารดาของท่านไม่ได้ให้เงินมาซื้อกระดาษเพื่อจดบันทึกแต่อย่างใด ท่านจึงมองไปที่กระดุก และนำกระดุกนั้นมาจดบันทึกตามที่ได้ฟัง นอกจากกระดุกแล้วท่านยังใช้ หนังสือตัว กาบของต้นอินทผลัม (Abdul Ghaniy al-Daqr.2014:38)

จากความยากจนนี้เองทำให้มีคนมากล่าวแนะนำท่านให้ไปประกอบอาชีพ หางานทำงานและให้ทิ้งการศึกษาก่อน ไม่ต้องรีบในเรื่องของการศึกษา ซึ่งอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ตอบว่า “ฉันมีความสุขกับการเรียนวิชาความรู้ และการแสวงหามัน ในที่สุดอัลลอฮ์ได้ประทานริสกีตามที่พระองค์ทรงประทานให้”

จากช่วงวัยนี้เองท่านได้มีโอกาสท่องหนังสืออัลมูวัฏฏะฮ์ของอัลอิมามมาลิก โดยมีรายงานจากท่านมุชะนีญ์ จากอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ กล่าวว่า “ฉันท่องจำอัลกุรอานในขณะที่ฉันอายุ 7 ขวบ และฉันได้ท่องจำมูวัฏฏะฮ์ขณะที่มีอายุเพียง 10 ขวบ” (Ibn Hajar al-‘asqallaniy.1406: 54)

อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้ออกเดินทางไปยังเผ่าหุซัยญ์ที่ชนบท ซึ่งมีชื่อเสียงทางด้านความถูกต้องของภาษาท่านพำนักอยู่ที่นั่นระยะหนึ่ง และท่านได้ท่องภาษาและกวีอาหรับ คำบอกเล่า สายตระกูล จนกระทั่งอัลอิมามได้ท่องกวีของชาวหุซัยญ์ให้กับท่านอัสมุอีย์ (Muhammad Ibrahim al-Hufnawiy.2011:121)

วันหนึ่งในขณะที่ท่านอายุ 13 ปีท่านได้นั่งอยู่บนสัตว์ และท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ได้ยกกรวยขึ้นมา คนที่นั่งด้านหลังจึงได้ตีด้วยแส้ แล้วกล่าวว่า อย่างที่ท่านอยู่นี้ทำให้คุณลักษณะความเป็นผู้ดีต้องหายไป จึงมีเสียงถามว่า ไหนความรู้เรื่องฟิกฮ์ที่อยู่ในตัวเธอมันบ้างไหม ด้วยเหตุนี้ทำให้ท่านอิมามตั้งใจที่จะเข้าไปนั่งร่วมวงของอัลอิมามมุสลิม บิน คอลิด อัลชินญียีในมัสยิด) Abdul Ghaniy al-Daqr.2014:40)

เล่าจากอัลฮุซัยดี อัลอิมามอัซซาฟีอี กล่าวว่าฉันได้ออกไปแสวงหาความรู้ในด้านไวยากรณ์และวรรณคดี ฉันได้พบท่านมุสลิม บิน คอลิต อัลชินญี ท่านหันมากล่าวว่า โอ้หนุ่มน้อย มาจากไหน ท่านกล่าวว่า ฉันเป็นชาวมักกะฮ์ ท่านมุสลิม บิน คอลิต อัลชินญี ถามต่อว่า บ้านอยู่แถวไหน ท่านตอบว่า “บ้านฉันอยู่ที่ชะอ บิน เขต ตำบลมินา ”มาจากเผ่าไหน ตอบว่า มาจากตระกูลอับลมานาฟ อัลอิมามมุสลิม บิน คอลิต อัลชินญี อุทานว่า “ บะ! ”แท้จริงอัลลอฮ์ได้ให้ความประเสริฐกับท่านทั้งในคุณยาและอาคิเราะฮ์ ทำไมจึงไม่เก็บความเข้าใจของคุณเกี่ยวกับเรื่องวิชาฟิกฮ์เพราะมันจะเป็นสิ่งที่ดีกับตัวเธอ

หลังจากนั้นอัลอิมามอัซซาฟีอีได้เดินทางกลับนครมักกะฮ์ อัลมุกัรเราะฮ์ และได้เป็นลูกศิษย์ที่คอยติดตาม อัลอิมามมุสลิม บิน คอลิต อัลชินญี มุฟตีนครมักกะฮ์ โดยทำการเรียนรู้วิชาฟิกฮ์กับท่าน และได้รับอนุญาต ให้เป็นผู้ตอบปัญหาศาสนาในขณะที่มีอายุเพียง 15 ปี (Muhammad Ibrahim al-Hufnawiy.2011:121) อัลอิมามมุสลิม บิน คอลิต อัลชินญี เป็นอาจารย์ของอัลอิมามอัซซาฟีอีคนแรกที่อนุญาตให้ท่านตอบปัญหาศาสนาได้ (Abdul Ghaniy al-Daqr.2014:42)

หลังจากนั้น ท่านต้องการเดินทางสู่นครมะดีนะฮ์ มุเนาะเราะฮ์ ต้องการเข้าพบอัลอิมามมาลิก เพื่อเรียนหนังสือมุวัฏฏอฮ์ของท่าน(Muhammad Ibrahim al-Hufnawiy.2011:121) เนื่องจากลุงของท่านได้กล่าวว่า “อย่ามัวเสียเวลากับการเรียนภาษาอาหรับ ให้ไปเรียนกับอัลอิมามมาลิกที่มะดีนะฮ์ดีกว่า ”นับแต่นั้นมาท่านจึงมีความตั้งใจที่จะเดินทางไปเรียนมุวัฏฏอฮ์กับอัลอิมามมาลิก โดยท่านไปขอยืมหนังสือมุวัฏฏอฮ์จากคนอื่นมาท่องจำใช้เวลาเพียง 9 คืน แล้วจึงให้เจ้าเมืองมักกะฮ์เขียนหนังสือถึงเจ้าเมืองมะดีนะฮ์ และอิมามมาลิก แล้วท่านจึงพาหนังสือไปหาเจ้าเมืองมะดีนะฮ์ ซึ่งในขณะนั้นการที่จะเข้าพบอิมามมาลิกเป็นเรื่องที่ยากมากจนกระทั่งเจ้าเมืองมะดีนะฮ์ได้กล่าวว่า “ให้ฉันเดินทางจากมะดีนะฮ์ไปนครมักกะฮ์ในสภาพเท้าเปล่ายังจะง่ายกว่าการที่ฉันจะได้ไปหยุดที่ประตูบ้านของอิมามมาลิก”

เจ้าเมืองมะดีนะฮ์ได้นำอัลอิมามอัซซาฟีอีเดินทางกลับบ้านของอัลอิมามมาลิก ซึ่งท่านได้พบกับคนรับใช้ผิวดำที่ออกมาต้อนรับ ท่านเจ้าเมืองจึงกล่าวว่า “ไปบอกนายของเจ้าว่าฉันมาหา ”คนรับใช้จึงเข้าไปในบ้านนานมาก แล้วกลับออกมาแล้วกล่าวว่า “อัลอิมามมาลิกได้ฝากสลามมาด้วย หากมีประเด็นปัญหาให้ฝากไว้ แล้วพรุ่งนี้ค่อยมาเอาคำตอบ และหากท่านจะสนทนาด้วย ท่านก็ทราบวันที่อัลอิมามมาลิกสอนที่มัจลิสให้ท่านไปที่นั่นได้ ”เจ้าเมืองจึงตอบว่า “ให้บอกว่าฉันมาด้วยธุระสำคัญ ฉันมาพร้อมกับหนังสือของเจ้าเมืองมักกะฮ์ที่ต้องนำมาให้ท่านโดยมีธุระที่สำคัญ ”คนรับใช้จึงเข้าไปและได้ออกมาพร้อมนำเก้าอี้มาวาง ต่อมาอัลอิมามมาลิกก็ได้ออกมาโดยท่านมีบุคลิกที่น่าเกรงขาม สุขุม สง่างาม ท่านเป็นคนตัวสูงใหญ่ ท่านอิมามมาลิกจึงนั่งบนเก้าอี้ แล้วเจ้าเมืองได้ยื่นหนังสือให้ท่านโดยมีใจความในหนังสือว่า “นี่คือผู้ชายที่มีเรื่องจำเป็น และมีบริบทเฉพาะในตัวเขา และท่านจงคุยกับเขา และจงทำตามที่ท่านต้องการ ”เมื่ออ่านเสร็จอัลอิมามมาลิกก็โยนกระดาษทิ้งพร้อมกับอุทานขึ้นว่า “ซุบฮานัลลอฮ์ ความรู้ของท่านเราะฮ์สุลุลลอฮ์ ต้องมีสื่อที่จะแสวงหาหรือ ”อัลอิมามอัซ

ซาฟิอียกับเจ้าเมืองมะดีนะฮ์อยู่ในสภาพที่หวาดกลัวไม่กล้าสนทนา ท่านจึงขยับเข้าไปใกล้แล้วกล่าวว่า “ อัลดะฮะกัลลอฮ์ ” แล้วกล่าวว่า “ ข้าพเจ้าเป็นคนสายตระกูลมุลฏุลีย ” เมื่ออัลอิมามมาลิกได้ยินคำพูดของฉันท่านก็หันมามองฉันทเล็กน้อย ซึ่งอัลอิมามมาลิกมีวิชาฟิรอซะฮ์ แล้วท่านกล่าวว่า “ เจ้าชื่ออะไร ” อัลอิมามอัซซาฟิอียจึงตอบว่า “ ฉันทชื่อมุฮัมมัด ” อัลอิมามมาลิกจึงตอบว่า “ โอ้มุฮัมมัด จงเกรงกลัวอัลลอฮ์ และจงห่างไกลจากความชั่ว ” หลังจากนั้นอัลอิมามมาลิกจึงกล่าวว่า “ พรุ่งนี้ให้มาที่นี่แล้วจะมีการอ่านให้กับท่าน ” อัลอิมามอัซซาฟิอียกล่าวว่า “ ฉันทจะเป็นคนอ่านเอง ” และอัลอิมามอัซซาฟิอียก็ได้มาในวันรุ่งขึ้น แล้วท่านอ่านโดยไม่ได้อ่านหนังสือ ทั้งๆที่หนังสือนั้นอยู่ในมือ ทุกครั้งที่ท่านอ่าน ท่านอิมามมาลิกได้ฟังเสียงตัวอัลอิมามอัซซาฟิอีย จึงทำให้อิมามอัซซาฟิอียอยากหยุดอ่าน แต่อิมามมาลิกให้ท่านอ่านอีกเรื่อยๆ อัลอิมามอัซซาฟิอียได้ศึกษาอยู่กับอิมามมาลิกเป็นเวลา 16 ปี จนถึงวันที่อัลอิมามมาลิกเสียชีวิตซึ่งท่านมีอายุ 29 ปี (al-Baihakiy Ahmad bin al-Husain.n.d.:102-103/1)

หลังจากอัลอิมามมาลิกได้เสียชีวิต อัลอิมามอัซซาฟิอีย จึงมีความคิดที่จะกลับนครมักกะฮ์ในสภาพที่เป็นคนจน และจากจุดนี้เองท่านจึงเริ่มคิดทำงาน หาอาชีพ เพื่อหารายได้ เพื่อแสวงหาปัจจัยยังชีพในชีวิตประจำวันโดยไม่ต้องพึ่งคนอื่น ในช่วงดังกล่าวอัลลอฮ์ได้ทรงกำหนดให้เจ้าเมืองเยเมนเยี่ยมเมืองทิญาซญาติของอัลอิมามจึงได้คุยกับเจ้าเมืองให้นำอัลอิมามไปเยเมน เพื่อทำงานทำ เจ้าเมืองเยเมนตอบรับ แต่อัลอิมามอัซซาฟิอียไม่มีค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ท่านจึงจำนองบ้านของท่านไว้ และท่านได้เดินทางพร้อมเจ้าเมืองประเทศเยเมน การเดินทางครั้งนี้ของท่านเป็นการใช้ชีวิตของการทำงานที่ควบคู่กับการเรียนรู้โดยที่ชีวิตส่วนมากจะอยู่อยู่กับการทำงาน และในเยเมนนี้เองท่านจึงได้หาโอกาสเรียนรู้วิชาฟิรอซะฮ์)Fakhr al-Razy Muhammad bin Āumr . 1986:10)

บางสายรายงานกล่าวถึงสาเหตุของการเดินทางไปเยเมนของท่านอิมามอัซซาฟิอียว่า “ แท้จริงกษัตริย์ฮารูน อรรอซิด ได้แต่งตั้งเจ้าเมืองมักกะฮ์ เป็นเจ้าเมืองเยเมน คือท่านฮัมมาด อัลบารบารีย พร้อมแต่งตั้งท่านมุสอับ อัซซุบัยดี ญาติสนิทของท่านอิมามอัซซาฟิอีย เป็นกอธิประจำเมืองเยเมน มีพี่น้องสายสกุลกูเรซที่เป็นญาติของท่านอิมามอัซซาฟิอียได้สนทนากับเจ้าเมือง เพื่อขอให้ท่านพาท่านอิมามอัซซาฟิอียเพื่อแสวงหาริสกีปัจจัย เจ้าเมืองเยเมนก็อนุญาตให้ร่วมเดินทางซึ่งการเดินทางครั้งนี้แม่ของท่านอิมามไม่มีอะไรให้ไว้ใช้จ่ายในการเดินทาง ท่านจึงจำนองบ้านของท่านไว้ เพื่อเดินทางร่วมกับเจ้าเมืองได้ เมื่อท่านอิมามถึงเมืองเยเมน ก็ได้ทำงานกับเจ้าเมืองจนเป็นที่ประจักษ์และเป็นที่แพร่หลาย เจ้าเมืองจึงเพิ่มค่าจ้างให้ ต่อมาท่านเจ้าเมืองถูกอธรรม ท่านอิมามอัซซาฟิอียจึงเริ่มเข้าไปช่วยและยับยั้งการกระทำนั้น (al-Baihakiy Ahmad bin al-Husain.n.d.:111/1)

จากการทำงานของอัลอิมามอัซซาฟิอียในเมืองเยเมนด้วยความยุติธรรมและมีอะมานะฮ์ จนเป็นการช่วยเหลือประชาชนชาวเยเมนที่ถูกอธรรมให้ได้รับสิทธิที่พึงได้รับจึงทำให้มีคนบางกลุ่มไม่ชอบเพราะกลัวจะเสีย

ผลประโยชน์ และบางกลุ่มเห็นชอบกับการอยู่ของทำอิมามอัชชาฟีอีย์ ส่วนอีกกลุ่มหนึ่งเห็นว่าการอยู่ของท่านอิมามอัชชาฟีอีย์ในเยเมนจะเป็นผลร้ายกับผลประโยชน์ของพวกเขาจนใส่ร้ายว่าท่านเป็นชีอะฮ์ อะลาวียะฮ์ ซึ่งการใส่ร้ายครั้งนี้ถือว่าเป็นการถูกกล่าวร้ายที่รุนแรงที่สุดในชีวิตของท่าน จากเหตุการณ์ครั้งนี้เองที่อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ถูกบังคับให้เดินทางสู่นครแบกแดด และเริ่มเรียนรู้ฟิกฮ์ตามแนวทางของอะฮฺลุลเราะย (Fakhr al-Razy Muhammad bin Aumr . 1986:11) ท่านจึงได้มีโอกาสใช้ชีวิตในเมืองเยเมน 5 ปี อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ถูกส่งตัวสู่นครแบกแดดในปี ค.ศ 184 .หลังจากที่มีการใส่ร้ายท่านเรื่องชีอะฮ์อะลาวียะฮ์ในเมืองเยเมน และต้องรอการตัดสินจากท่านเคาะลีฟะฮ์ฮารุน ัรรอชิด ซึ่งในเวลานั้นที่นครแบกแดดเป็นศูนย์กลางแห่งวิชาความรู้ที่มีทั้งตัฟซีร ฮะดีษ ฟิกฮ์ นะฮ์ว เศาะร็อฟ และวิชาการด้านชีวะ และคณิตศาสตร์ ที่สำคัญเป็นศูนย์กลางของนักวิชาการทั้งแนวอะฮฺลุลฮะดีษ และอะฮฺลุลเราะยซึ่งนักวิชาการที่โด่งดังในเวลานั้นคือมุฮัมมัด บิน ฮะสัน อัชชะบานีย์ และอัลอิมามอัชชาฟีอีย์จึงใช้โอกาสนี้กับการใช้เงินส่วนตัวถึง 60 ดีนาร์ในการซื้อหนังสือที่เป็นวิชาการของชาวอิรักเพื่อนำมาอ่านให้รู้ถึงทัศนะความคิดของกลุ่มอะฮฺลุลเราะยและการโต้เถียงของพวกเขา โดยเริ่มจากหนังสือของท่านมุฮัมมัด บิน ฮะสัน อัชชะบานีย์ (Ibn al-Athir al-Mubarak bin Muhammad.1990:79/1)

หลังจากนั้นอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ได้กลับสู่นครมักกะฮ์ ด้วยการที่อัลลอฮ์ได้คุ้มครองท่านให้รอดพ้นจากการตายในการทดสอบครั้งนั้น และการกลับจากอิรักในครั้งนี้ท่านได้นำความรู้ของกลุ่มอะฮฺลุลเราะย จากนักวิชาการด้านฟิกฮ์ที่เป็นผู้นำมัซฮับอะฮฺลุลฮะดีษคือ ท่านมุฮัมมัด บิน ฮะสัน อัชชะบานีย์ การใช้ชีวิตในอิรักครั้งนั้นเป็นระยะเวลาสั้นๆจนทำให้อัลอิมามอัชชาฟีอีย์คิดที่จะนำแนวทางของอะฮฺลุลเราะยเป็นหลักฐานจนกลายเป็นมัซฮับ และในส่วนตัวของท่านตั้งใจที่จะนำมาเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ถูกกับสิ่งที่ผิด จากการกลับมา มักกะฮ์ครั้งนี้ท่านจึงเริ่มเปรียบเทียบหลักและข้อปลีกย่อยในมัซฮับต่างๆโดยเกิดความคิดในเรื่องของอิญติฮาดมุฎลัก คือการนำหลักฐานทั้งหมดมาประมวลเพื่อหาหลักฐานที่มีน้ำหนักที่สุด และสิ่งที่ชัดเจนที่สุดก็จะเป็นแนวทางของท่านและที่สำคัญสิ่งนั้นต้องเป็นกิตาบูลลอฮ์ และสุนนะฮ์ โดยไม่ฝักใฝ่มัซฮับของตน แต่มีเจตนาที่จะทำให้ที่ความจริงปรากฏ เพราะกลัวการเปลี่ยนแปลงและแก้ไขในบทบัญญัติของอัลลอฮ์(Abdul Ghaniy al-Daqr.1987:77) และจากสิ่งที่ปรากฏชัดในชีวิตช่วงนี้ของท่านคือ 1)การปรากฏชัดแนวความคิดการอิญติฮาดและมัซฮับเฉพาะสำหรับส่วนตัวท่าน โดยอยู่บนพื้นฐานสิ่งที่มีน้ำหนัก และมีความเด็ดขาดของหลักฐาน โดยไม่พิจารณาถึงผู้กล่าว 2)การตั้งวงในมัซยิดหะรอมของท่านเป็นที่ยอมรับของอิมามอาวุโส 3)การแต่งหนังสืออรรถาธิบาย (I-Baihakiy Ahmad bin al-Husain.n.d.:231/1)

1) ความเป็นมาและแนวทางฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์

อัลอิมามอัชชาฟีอียฺได้ศึกษาแนวทางฟิกฮ์ในอิรักโดยได้ซึมซับวิทยาการการตีความของแนวอะฮ์ลเราะฮ์ยิ โดยเฉพาะคณาจารย์ของท่านที่ชื่อ ท่านมุฮัมมัด บิน ฮะสัน อัชชัยบานียฺ กอปรกับท่านมีภูมิหลังในการศึกษาฟิกฮ์และการตีความตามแนวทางอะฮ์ลุลฮะดีษจากอัลอิมามมาลิก บิน อนัสมาก่อนแล้ว ทำให้เกิดการผสมผสานวิทยาการการตีความในตัวท่าน โดยที่ได้นำแนวทางอะฮ์ลุลเราะฮ์ยิกับแนวทางในการอิจญ์ติฮาดที่สอดคล้องกับกิตาบลุลลอฮ์ และสุนนะฮ์ ซึ่งการปรับใช้แนววิทยาการของทั้งสองแนวทางดังกล่าวปรากฏชัดในภาคปฏิบัติของท่านหลังจากที่ท่านได้เดินทางกลับจากอิรัก และพำนักในนครมักกะฮ์ (Abdul Ghaniy al-Daqr.1987:77)

หลังจากที่ท่านได้ประมวลองค์ความรู้ทั้งจากสายอะฮ์ลุลฮะดีษ และอะฮ์ลุลเราะฮ์ยิ และตั้งมัชฮับเป็นการเฉพาะตัวท่าน โดยได้เขียนตำราอรรถาธิบาย ท่านก็เดินทางกลับไปยังอิรักอีกครั้งในปี 195 ท่านได้อยู่อิรักประมาณ 2 ปี เพื่อนำเสนอแนวทางของท่านให้กับนักกฎหมายและฟุเกาะฮอาห์ที่นั่น ซึ่งขณะนั้นชาวอิรักจะยึดแนวทางการตอบปัญหากับชาวอะฮ์ลุลเราะฮ์ยิ โดยอะฮ์ลุลฮะดีษไม่มีส่วนร่วมในเรื่องดังกล่าว จนกระทั่งอัลอิมามอัชชาฟีอียฺเข้าอิรักในครั้งนี้ ท่านได้นำแนวทางใหม่ของวิชาฟิกฮ์ที่มีกิตาบลุลลอฮ์ และสุนนะฮ์เป็นตัวยืนยันในทุกปัญหาจากที่ในมัสยิดเคยมีวงสำหรับอะฮ์ลุลเราะฮ์ยิถึง 40 กลุ่มด้วยกัน เมื่อถึงวันศุกร์ กลุ่มของการเรียนรู้เหลือเพียง 3-4 กลุ่มเท่านั้น โดยกลุ่มที่เหลือได้เข้ามาร่วมศึกษาร่วมกับอัลอิมามอัชชาฟีอียฺ (Ibn al-Athir al-Mubarak bin Muhammad.1990:127/1)

ในช่วงท้ายของปี 199 ฮ.ศ.อัลอิมามอัชชาฟีอียฺได้เดินทางเข้าประเทศอียิปต์ ในการเดินทางทั้งหมดของท่านที่เป็นการเดินทางเชิงวิชาการ ที่ได้พบกับแนวทางของการปฏิบัติในรูปแบบมัชฮับต่างๆ จึงทำให้ท่านได้เรียนรู้จากศูนย์การเรียนรู้แห่งชีวิตทั้งด้านสติปัญญา วิชาการ ศาสนา จากการเดินทางเข้าอียิปต์ในครั้งนี้ท่านได้เห็นการขับเคลื่อนทางศาสนา คือ ญามิอ์อัมรฺ บุคคลที่มีชื่อเสียงในการเผยแพร่ในประเทศนี้คือ อับดุลลอฮ์ บิน อัมรฺ บิน อาซ และนาฟิอ์ (ทาสของท่านอิบนุอุมร์) จากจุดนี้อัลอิมามอัชชาฟีอียฺ ได้เริ่มเผยแพร่ความคิดและแนวทางฟิกฮ์ของท่านในญามิอ์ อัมรฺ บิน อาซ โดยเริ่มมีคนรักและเห็นชอบ จากชนกลุ่มน้อยจนเป็นชนกลุ่มใหญ่ เพราะความรู้และแนวทางฟิกฮ์ของท่าน จึงทำให้ผู้ปฏิบัติตามของอัลอิมามมาลิก และอัลอิมามอับฮะนีฟะฮ์เปลี่ยนมาเป็นผู้ปฏิบัติตามแนวทางของอัลอิมามอัชชาฟีอียฺ เช่นอัลอิมามมุหะนียฺ อิมามอัลบะวัยฎียฺ

จากการที่อัลอิมามอัชชาฟีอียฺได้ใช้ชีวิตในสังคมของผู้รู้ในประเทศอียิปต์ ทำให้ท่านมีโอกาสดำเนินชีวิตของท่านเราะฮ์ลุส ﷺ ที่เศาะฮียะฮ์เป็นจำนวนมาก และหลังจากที่ท่านได้เห็นบริบทของสังคม วัฒนธรรมการยึดมั่นตามบรรพชนในประเทศอียิปต์ซึ่งแตกต่างจากสถานที่ต่างๆที่ท่านเคยอยู่มาก่อนแล้ว ท่านจึงเห็นว่ามีควมจำเป็นที่จะต้องสร้างมาตรฐานในทางวิชาการฟิกฮ์ใหม่ สำหรับข้อบัญญัติบางประเด็นของปัญหาที่เคยกล่าวไว้แล้วในประเทศอิรัก เป็นการผสมผสานครั้งใหม่จากแนวคิดทางด้านฟิกฮ์ของท่าน และนี่คือผลลัพธ์ที่ปรากฏที่

อาจตรงข้ามกับคำพูดเดิมของท่านที่ประเทศอียิปต์ ซึ่งท่านได้ประพันธ์หนังสือในขณะที่ใช้ชีวิตที่อียิปต์ไว้จำนวนหนึ่ง อาทิ หนังสืออัลอุม ญ จุดนี้เองจึงเกิดแนวคิดใหม่และแนวคิดเก่าของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์

หลังจากที่ท่านได้ศึกษาหลักกฎหมายอิสลามทั้งสองแนวทาง ท่านได้นำมาเปรียบเทียบหลักการและข้อปลีกย่อยของทั้งสองแนวทาง และท่านจึงมีความเห็นต่างจากมัซฮับเดิมที่มีอยู่ก่อนแล้วทั้งสองมัซฮับ ทำให้เป็นที่มาของมัซฮับเฉพาะตัวของท่าน ทำให้แนวทางมัซฮับของท่านเป็นแนวทางสายกลางที่นำเอาจุดเด่นของทั้งสองแนวทางคือ แนวทางอะฮ์ลุลฮะดีษ กับอะฮ์ลุลเราะยมาใช้ในการวินิจฉัยประเด็นปัญหาทางฟิกห์ได้อย่างโดดเด่น ซึ่งการเริ่มต้นแนวทางการวินิจฉัยประเด็นปัญหาทางฟิกห์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ท่านได้เริ่มจากการแต่งตำราอุศูลุลฟิกห์ที่ชื่อ อรรถิสาละฮ์ และแต่งตำราทางฟิกห์ที่ชื่อ อัลฮุญญะฮ์ แล้วทำการเผยแพร่แนวทางมัซฮับของท่าน ญ นครแบกแดด จนกระทั่งเป็นที่แพร่หลายในอิรัก หลังจากนั้นท่านจึงเดินทางเข้าไปในอียิปต์เพื่อความเป็นอิสระในการขับเคลื่อนงานวิชาการและทำให้มัซฮับของท่านเป็นที่แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

จากการศึกษาจุดเปลี่ยนของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ในการกำหนดแนวทางของมัซฮับที่เป็นทางสายกลางของท่าน เราสามารถแบ่งระดับฟิกห์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์เป็น 4 ระยะเวลา (ช่วง) ดังนี้:

1. ระยะเวลาการเตรียมและการสร้าง

ระยะเวลาที่เริ่มหลังจากการเสียชีวิตของอัลอิมามมาลิก บินอะนัส ครูของท่านตั้งแต่ ฮ.ศ. 179 จนกระทั่งอัสซาฟีอีเดินทางสู่แบกแดดครั้งที่สองในปี ฮ.ศ. 195

ช่วงนี้ที่เป็นที่ยอมรับด้วย 3 ปัจจัยหลัก คือ

1) อัลอะยาตุลอะมะลียะฮ์ ซีวิตเชิงปฏิบัติ ซึ่งอัสซาฟีอี ได้ใช้ชีวิตในเยเมน เจตนาเดินทางเข้ามาเพื่อทำงาน ณ ที่ที่ท่านได้พบกับการปฏิบัติของคดีย่อยๆ ตามวิชาการที่ท่านได้เรียนมา ทำให้ท่านเข้าใจวิถีชีวิตมนุษย์อย่างละเอียด รู้ถึงประเพณีปฏิบัติ บริบทของสังคม และการเมือง ท่านจึงใช้หลักของฟิกฮ์ อัลเอาละวี ยาท และการซึ่งระหว่างความคิด ของฟุเกาะฮอา์ ขณะที่ทำการแก้ไขปัญหาคดีย่อยๆ ที่ถูกนำเสนอเพื่อนำสู่ประโยชน์สูงสุด

2) อัสซาฟีอีได้ย้ายเข้าเมืองแบกแดด ฮ.ศ. 184 เมืองหลวงของการปกครอง ซึ่ง ณ วันนั้นเป็นศูนย์กลางของนักปราชญ์ที่ปรารถนาในเรื่องในประเทศอิสลาม จึงทำให้อัสซาฟีอี ได้รับวิชาการสาขาต่างๆ รู้วัฒนธรรมซึ่งไม่มีในเมืองมักกะฮ์ มะดีนะฮ์ และเยเมน ท่านได้ยึดฟิกฮ์ของโรงเรียนที่ยึดแนวคิดเช่นเดียวกัน ท่านได้มีการแสดงความคิดเห็นต่างกับฟุเกาะฮอา์อาวูโส ท่านได้สะสมแนวทางฟิกฮ์อะฮ์ลุลอะดีซ และฟิกฮ์อะฮ์ลุลเราะฮิ

3) การให้ความสำคัญกับการสอนในมัสยิดฮะรอหม์มักกะฮ์ หลังจากอัลอิมามอัสซาฟีอีกลับจากแบกแดด ท่านได้เปิดสอนโดยมีการถาม และมีการตอบปัญหาซึ่งขณะนั้น อิบน์ อุยัยนะฮ์ มีไครถามเกี่ยวกับตัฟซีร์ และการพิทวา ท่านจะแนะนำและชี้ให้ไปถามคนนี้ หมายถึง อัลอิมามอัสซาฟีอี มัสยิดฮะรอหม์มักกะฮ์ เป็นศูนย์รวมอะลมะฮ์ จากทุกทิศของประเทศอิสลามในช่วงเทศกาลฮัจญ์ จึงทำให้เกิดการแสดงความคิดเห็นต่างในปัญหาต่างๆ จึงทำให้สานุศิษย์ของแต่ละท่าน ต้องค้นคว้าเชิงลึก แนวทางการได้มาของหลักฐานและสื่อสารการเข้าถึงหลักฐานเกิดการเปรียบเทียบแหล่งที่มาของฟิกฮ์ และมีการนำเสนอซึ่งปลื้มก้อยตามขอบเขตของการเห็นต่าง ณ จุดนี้ อิริสาละฮ์ ของอัลอิมามอัสซาฟีอีได้เปลี่ยนแปลงให้กับผู้ค้นคว้าหาแนวทางหาหลักฐาน

จากปัจจัยทั้งสาม เป็นอิทธิพลที่ใหญ่หลวงในการเกิดมัสฮับทางฟิกฮ์ในอนาคตของอัลอิมามอัสซาฟีอี โดยเข้าถึงฟิกฮ์ของอะฮ์ลุลอะดีซในแคว้นอิญาซ และเข้าถึงฟิกฮ์อะฮ์ลุลเราะฮิในอิรัก

2. ระยะเวลาการปรากฏและการพัฒนามัสฮับอัลอิมามอัสซาฟีอีที่ศนะเกา

ช่วงนี้นับตั้งแต่การเดินทางเข้าแบกแดดครั้งที่สองในปี ฮ.ศ. 195 จนกระทั่งเดินทางเข้าอียิปต์ ในปี ฮ.ศ. 199

อัลอะสัน บิน อัสซะฮ์พะรอญีย์กล่าวว่า อัสซาฟีอีได้เดินทางเข้ามาในปี ฮ.ศ. 195 ฟ่านักกับพวกเรา 2 ปี ถัดจากนั้น เดินทางเข้ามักกะฮ์ และในปี ฮ.ศ. 198 กลับมาที่เรา และฟ่านักเพียงไม่กี่เดือน ท่านก็เดินทางสู่อียิปต์ ในช่วงระยะเวลานี้ อัลอิมามอัสซาฟีอีได้เปิดเผยทัศนะ และฟิกฮ์ของท่าน และเริ่มเผยแพร่ในเมือง

หลวงของผู้ปกครองและกอลอะฮ์ ของอะฮ์ลุลเราะฮิ ท่านเริ่มใช้คำพูดใหม่ซึ่งไม่เคยกล่าวสอนมาก่อน ดังคำพูดของอะบูเชอาร์ กล่าวว่า

ขณะที่อัสซาฟีอีย์ เดินทางเข้ามาอยู่กับพวกเรา ผมเห็นเขากล่าวสอนว่า : แท้จริงอัลลอฮ์ทรงตรัสไว้ บางครั้งกล่าว อาม พระองค์ประสงค์ คอศ บางครั้งพระองค์ทรงกล่าว คอศ ประสงค์ อาม อะบูเชอาร์กล่าวว่า พวกเราไม่รู้สิ่งต่างๆเหล่านี้ พวกเราได้ตามอัสซาฟีอีย์จากเรื่องดังกล่าว ท่านกล่าวตอบว่า แท้จริงอัลลอฮ์ทรงตรัสว่า “แท้จริงมีผู้คนได้ชุมนุมสำหรับพวกท่าน” อัลลอฮ์ทรงกล่าวถึง อะบูสุฟยานและอายะฮ์ “ โอ้นะบี เมื่อพวกเจ้าหย่าภริยาก็จงหย่าพวกนาง”

คำพูดคอศ พระองค์ทรงประสงค์ อาม อะบูเชอาร์กล่าวว่า พวกเราทราบว่าคำพูดของอัสซาฟีอีย์ ไม่ใช่คำพูดที่เป็นแนวทางของคำพูดใคร

บนพื้นฐานจุดประสงค์ของอุศูลนี้ อัลอิมามอัสซาฟีอีย์เริ่มจะให้น้ำหนักระหว่างทัศนะต่างๆ ของฟุเกาะฮฺฮ์ และจะเลือกทัศนะที่ใกล้เคียงกับอุศูลมากที่สุด จะออกจากทัศนะทั้งหมดสู่ทัศนะใหม่ ถ้าไม่พบทัศนะใดๆ ท่านจะยึดถือปฏิบัติตามอุศูลของท่าน การปฏิบัติดังกล่าวเริ่มมีการกล่าวขานในแบกแดด และเป็นที่ประจักษ์ด้วยหลักฐานในการโต้ตอบและการแสดงความคิดเห็นต่าง จนทำให้นักฟุเกาะฮฺฮ์จำนวนมากย้อนกลับ และเปลี่ยนมาตามมัซฮับ และแนวทางของอัสซาฟีอีย์ อะบูเชอาร์ กล่าวว่า ขณะที่อัลอิมามอัสซาฟีอีย์ มาถึงอิรัก อัลฮุสัยน บิน มุฮัมมัด อัลกะรอบีสัย์ได้มาพบผม ซึ่งท่านมีความเห็นต่างกับผมในเรื่อง อะฮ์ลุลเราะฮิ อัลฮุสัยน กล่าวว่า มีชายคนหนึ่งจากกลุ่มชนที่ยึดอะฮ์ลุลเราะฮิ เข้าใจพิภพ ได้มาเมืองเรา ท่านไปกับเรา เราไปเยาะเย้ยเขา พวกเราได้ไปหาเขา อัลฮุสัยนได้ถามอัสซาฟีอีย์ปัญหาหนึ่ง อัสซาฟีอีย์ได้ตอบด้วยคำว่า อัลลอฮ์ทรงตรัสว่า รอสูลุลลอฮ์ทรงตรัสว่า อย่างนั้นจนพบคำ พวกเราจึงทิ้งสิ่งที่พวกเรายึดถือปฏิบัติและปฏิบัติตามอัสซาฟีอีย์

อัลบุฎฏีกกล่าวว่า ผมได้ยินอัสซาฟีอีย์ กล่าวว่า อัศฮาบอะฮ์ลุลเราะฮิได้รวมตัวมาหาผม พวกเขาขอให้ผมเขียนตำราเล่มหนึ่ง ได้หนังสือ อะบิฮะนีฟะฮ์ ผมกล่าวตอบว่า ผมไม่รู้คำพูดของเขา ผมจะเขียนต่อเมื่อ ผมอ่านหนังสือของพวกเขา ผมจึงให้พวกเขา เขาได้เขียนหนังสือของมุฮัมมัด บินอัลฮะสัน ผมได้อ่านพิจารณา 1 ปี จนผมท่องจำ ต่อมาผมได้เขียนหนังสือ 1 เล่ม ที่แบกแดด อิบน์ฮะญูร หมายถึง หนังสือชื่อ อัลฮุญญะฮ์ ในการใช้ชีวิตในอิรัก อัลอิมามอัสซาฟีอีย์ มีมัซฮับเฉพาะของเขา และผู้คนเริ่มรู้จักชื่อของท่าน

3. ระยะเวลาการเบ่งบาน และสมบูรณ์มัซฮับใหม่

ช่วงระยะเวลานี้ คือวันเวลาที่อัสซาฟีอีย์ได้ใช้ในอียิปต์ ตั้งแต่ ปี ฮ.ศ. 199 จนถึงวันที่อัสซาฟีอีย์จากโลกนี้ ในปี ฮ.ศ. 204 เราะฮิมะฮ์ฮุลลอฮ์

ฮัรมะละฮ์กล่าวว่า อัสซาฟีอีย์ได้เดินทางเข้ามาในปี ฮ.ศ. 199 มะฮ์ร บินนัศร์ อัลเคาลานีย์ กล่าวว่า อัสซาฟีอีย์เดินทางมาจากฮิญาซ และพำนักอยู่ในอียิปต์ 4 ปี ก่อนอัลอิมามอัสซาฟีอีย์เดินทางสู่อียิปต์ สภาพบริบท อุละมาอ์พิภพเป็นอย่างไร ฮัรเราะฮิกล่าวว่า คนอียิปต์แบ่งเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มหนึ่งยึดทัศนะของมาลิก และพร้อมปกป้อง อีกกลุ่มยึดทัศนะของอะบิฮะนีฟะฮ์ และพร้อมปกป้อง อัสซาฟีอีย์กล่าวว่า หวังว่าการเดินทางเข้าสู่อียิปต์ อินชาอัลลอฮ์ ผมจะนำสิ่งหนึ่งมาให้พวกเขาที่จะทำให้เกิดกรอบความคิดทั้งสองทัศนะทั้งหมด ฮัรเราะฮิกล่าวว่า อัสซาฟีอีย์ได้ทำเรื่องดังกล่าว ขอสาบานด้วยพระนามอัลลอฮ์ ขณะที่อัสซาฟีอีย์ เข้าสู่อียิปต์ คนอียิปต์เกิดการวุ่นวายพิภพนี้ สุดท้ายพวกเขาก็รักเขา ฮาญจัน อิบน์ฮะญูร อัยวีย์กล่าวว่า ผมไม่

เคยเห็นใครเหมือนอัสซาฟีอีย์ ตั้งแต่เขาเข้ามาที่อียิปต์ พวกเขาบอกว่า ชายคนหนึ่งจากตระกูลเรซเดินทาง มาสู่พวกเรา พวกเราได้มาหาอัสซาฟีอีย์ เขากำลังละหมาด พวกเราไม่เคยเห็นใครละหมาดสวยงามกว่าเขา พวกเราไม่เคยเห็นใบหน้าใครตรงมาก่อน ขณะที่อัสซาฟีอีย์พูด พวกเราไม่เคยได้ยินคำพูดไพเราะเช่นนี้ พวกเราจึงได้ยึดคำตอบของอัสซาฟีอีย์

ในช่วงนี้เป็นช่วงที่มีความพิศวงในชีวิตอัลอิมามอัสซาฟีอีย์และพิกษ์ของเขา คือ

1) ทบหนวนการอิญติฮาดและทัศนะต่างๆที่ผ่านมา กลับคำพูดบางปัญหาที่เป็นทัศนะเก่า และทัศนะใหม่ คือสิ่งที่ได้รับอิตายะฮ์

2) ประพันธ์ตำรามากมาย ที่นำทัศนะใหม่ และสุกมตามทัศนะใหม่มาบันทึก อัลอิมามอะฮ์มัดถูกถามเกี่ยวกับหนังสืออัสซาฟีอีย์ ท่านตอบว่า จงยึดหนังสือที่ถูกเขียนในอียิปต์ เพราะหนังสือที่เขียนในอิรักไม่มีสุกม หลังจากกลับมาอียิปต์ เขาได้ว่างสุกม

3) อัศฮาบอวฺโส รวบรวมและรักษามัสฮับอัสซาฟีอีย์และเผยแผ่จนถึงรุ่นแล้วรุ่นเล่าจากความชาญฉลาดและตถกผลึกในช่วงนี้ เกียรติของอัลอิมามอัสซาฟีอีย์ได้รับการยอมรับและเป็นที่ประจักษ์มีความแตกต่างด้านวิชาการจากผู้อื่น อีกทั้งท่านเป็นผู้มีการนำหลักฐานที่ชัดเจนนำเสนอโดยเฉพาะอย่างยิ่ง บุคลิกภาพของท่านมีความโดดเด่น จึงทำให้พิกษ์และมัสฮับของอัลอิมามอัสซาฟีอีย์ สู่ความสมบูรณ์อย่างที่สุด

4. ช่วงระยะเวลาการนำออกและการเกิดสาขา

หลังจากการเสียชีวิตของอัลอิมามอัสซาฟีอีย์ รอฮิมะฮุลลอฮ์ เริ่มกลุ่มมุจตะฮิดุนจากสาธุศิษย์ของท่าน ในการนำปัญหาต่างออกมาบนพื้นฐานของกฎเกณฑ์พิกษ์และของอุศูล มีการชี้และข้อปลีกย่อย พร้อมมีการปรับทัศนะต่างๆให้ถูกต้อง อัลอิมามอันนะวะวียฺ กล่าวว่า ฟังทราบเถิด อัศฮาบของพวกเราจากอิรักที่ทำการรายงานด้วยบทคำพูดของอัสซาฟีอีย์ กฎเกณฑ์ของมัสฮับ และแนวทางอัศฮาบรุ่นก่อนมีน้ำหนักและชัดเจนกว่า การรายงานของชาวเคาะรอซาน ส่วนชาวเคาะรอซานจะมีความโดดเด่น การค้นคว้า การอธิบายข้อปลีกย่อย และการเรียบเรียงเป็นส่วนใหญ่

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

สรุป

อัลอิมามอัสซาฟีอีย์เริ่มต้นการศึกษาวิชาพิกษ์จากในช่วงแรกตามแนวทางของอะฮ์ลุลฮะดีษ โดยเป็นได้ศึกษาหลักกฎหมายอิสลามตามแนวทางของอะฮ์ลุลฮะดีษ หลังท่านได้เดินทางไปใช้ชีวิตที่เยเมนแลอิรัก และได้เริ่มศึกษาหลักกฎหมายอิสลามตามแนวทางของอะฮ์ลุลเราะยฺ ตามแนวทางมัซฮับฮะนาฟีซึ่งท่านได้ศึกษาจากท่านมุฮัมมัด บิน อะฮ์มัด อัสซัยบานียฺ ที่เป็นผู้เผยแพร่ตามแนวคิดของออบูฮะนีฟะฮฺ ทำให้เป็นที่มาของมัซฮับเฉพาะตัวของท่าน และทำให้แนวทางมัซฮับของท่านเป็นแนวทางสายกลางที่นำเอาจุดเด่นของทั้งสองแนวทางคือ แนวทางอะฮ์ลุลฮะดีษ กับอะฮ์ลุลเราะยฺมาใช้ในการวินิจฉัยประเด็นปัญหาทางพิกษ์ได้อย่างลงโดดเด่น ซึ่งการเริ่มต้นแนวทางการวินิจฉัยประเด็นปัญหาทางพิกษ์ของท่านอิมามอัสซาฟีอีย์ท่านได้เริ่มจากการ

แต่งตำราอุศูลุลฟิกฮ์ที่ชื่อ อัรริชาละฮ์ และตำราทางฟิกฮ์ที่ชื่อ อัลหุญญะฮ์ แล้วทำการเผยแพร่แนวทางมัซฮับของท่าน ณ นครแบกแดด จนกระทั่งเป็นที่แพร่หลายในอิรัก หลังจากนั้นท่านจึงเดินทางเข้าไปในอียิปต์เพื่อความเป็นอิสระในการขับเคลื่อนงานวิชาการและทำให้มัซฮับของท่านเป็นมัซฮับที่เดินทางสายกลางที่แพร่หลายจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยที่ทำให้อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ มีความโดดเด่นและถูกยอมรับทางด้านวิชาการมีหลายปัจจัยดังนี้

1. พรสวรรค์ที่อัลลอฮ์ทรงประทานให้กับอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ครบทุกด้านสรีระ ความจำ การใช้ความคิด การไตร่ตรองและการนำเสนอที่ชัดเจน
2. คณาจารย์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์ ซึ่งท่านได้รับความรู้ ศาสตร์ของฟิกฮ์ ฮะดีษ ภาษาอาหรับจากชัยค์อาจารย์ที่อยู่ต่างถิ่นไกลกันและมีแนวทางหลักสูตรที่แตกต่างกันจากนศรมักกะฮ์ มะดีนะฮ์ เยเมนและอิรัก
3. การศึกษาเฉพาะทาง การเดินทางมาก การถูกทดสอบ ซึ่งทำให้อัลอิมามอัชชาฟีอีย์ สะสมประสบการณ์โดยตรงจากมนุษย์และธรรมชาติของพวกเขา

ข้อเสนอแนะ

- 1) ควรมีการศึกษาจุดเด่นของของมัซฮับอัชชาฟีอีย์ในจุดยืนบนทางสายกลาง
- 2) ควรศึกษาถึงสาเหตุการเปลี่ยนแปลงแนวทางการฟิกฮ์ของอัลอิมามอัชชาฟีอีย์

บรรณานุกรม

- Abdul Ghaniy al-Daqr. (2014). *Muhammad bin Idris al-Shfiy*. Dar al-Qalam.Damizq.
- Abdul Ghaniy al-Daqr. (1987). *al-Imam al-Shfiy Faqiyh al-Sunnah* .Dar al-Qalam.Damizq.
- al-Baihakiy Ahmad bin al-Husain. (n.d). *Manaqif al-Imam Shafiáy*. Dar al-Trath.al-Qahirah.
- Fakhr al-Din al-Razy Muhammad bin Āumr . (2008). *Manaqif al-Imam Shafiáy Wahuwa al-Kitab al-Musamma (I,shad al-Ṭalibin ila al-Minhayunqawim)*. Dar al-Slam al-Hadithah.
- Fakhr al-Din al-Razy Muhammad bin Āumr . (2008). *I,shad al-Ṭalibin ila al-Minhayunqawim*. Dar al-Slam al-Hadithah.
- Ibn al-Athír al-Mubarak bin Muhammad. (1990). *Manaqif al-Imam Shafiáy*. Dar al-Qablah.Jidah
- Ibn Hajar al-Asqallaniy. (1992). *al-I'ṣabah fi Tamyiṣ al-Ṣahabah*. Dar al-Kutub al-Ālmiyah. Bairut.
- Ibn Hajar al-‘Asqallaniy. (1406). *Tawaly al-Ta’asiys bi ma’aly Muhammad bin Idris*. Dar al-Kitab al-‘Alamiyah
- Majdi ‘Isudin Hasan Saad, (2015). *Majanlah al-shafi’iy*. maskas buhus al-mahab al-shafi’iy.Bunai.
- Muhammad Ibrahim al-Hufnawiy. (2011). *Muṣtalaḥat al-Fuqahaá wa al-Uṣuliyyin*. Dar al-Slam Qahirah.